

Preek over zondag 50 & Rechters 6

- Schildwolde, 2 oktober 2016
- Kees van Dusseldorp
- doop, Israelzondag, Cantiamo

“Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben”

Cantiamo: Hinei el Yeshuati

votum en groet

Ps.121:1,2 [Wiekslag 1-4]

doopformulier 3

Ps.89:1

gebed

lezen: zondag 50

Gz.38*

lezen: Re.6:1-24

Ps.85

preek

Gz.173:1,4 (melodie Ps.119)

Cantiamo: Adonai Adoneinu

Gz.179b (gezongen geloofsbelijdenis)

gebed, afgesloten met

Gz.36:5,10

collecte

Gz.165

zegen

Gemeente van Christus,

'Mag ik een boterham, alstublieft?'

Geen van de gebedspunten van Jezus is zo concreet als dit.

Heerlijk is dat voor sommige mensen.

Geen ingewikkelde verhalen, gevoelige punten of geestelijke wensen.

Gewoon: 'Geef ons vandaag genoeg brood om te leven.'

Tegelijk is het zo concreet, dat het misschien vragen oproept.

Mag je God lastig vallen met onze boterhammen? Hij heeft toch wel grotere belangen! Laten we bidden om geloof, om bekering, om een einde aan geweld, om de wederkomst van Jezus Christus! Maar toch niet om brood voor vandaag?

Moet je God wel vragen of Hij ons brood wil geven? Brood is toch onze eigen verantwoordelijkheid? We moeten daar toch zelf voor werken en met ons eigen geld betalen?

Kun je dit wel bidden, als je aan een gedekte tafel zit, waar heel wat meer op staat dan alleen brood? En als je genoeg in de kast en in de vriezer hebt voor de rest van de week?

Wil je dit wel bidden, als je helemaal niet van brood houdt? Of als je een glutenallergie hebt? Of als je ziet hoeveel mensen van de honger omkomen?

'Geef mij vandaag alstublieft een boterham.'

Is het gebedsverhoor als je genoeg te eten en te drinken hebt?

Dan komt altijd direct de vraag hoe je het moet zien als mensen niet genoeg hebben.

200.000 kinderen in Nederland krijgen niet elke morgen een ontbijt voordat ze naar school gaan. Vanwege armoede. Ik vond het eigenlijk schokkend veel. Om over mensen in andere landen maar te zwijgen.

En toch, al onze vragen poetsen niet weg, dat Jezus ons dit gebedspunt heeft gegeven.

Om ons bidden te leren. Ik weet natuurlijk niet hoe het met jouw en uw gebedsleven is.

Maar volgens mij is het niet verkeerd om regelmatig naar je Heer te luisteren als het gaat over bidden. En dit gebedspunt over het dagelijks brood gaat inderdaad heel concreet over 'alles wat wij voor ons lichaam nodig hebben', zoals de catechismus omschrijft.

Eten, drinken, onderdak, vrede, slaap, medicijnen.

Wat leert Jezus mij dan met dit gebedspunt? Door voor brood te bidden wordt mijn dagelijks leven in het licht van God geplaatst. Hij is betrokken, ook bij eten en drinken, bij gezondheid en ziekte, bij rijkdom en armoede. Dat ik ervoor moet bidden, houd mij afhankelijk en ontvankelijk. Dat ik het bij God neerleg, beschermt mij tegen overbezorgdheid en stress. Door het gebedspunt van Jezus wordt mijn dagelijks leven in het licht van God gezet. In het licht van het eeuwige leven. Om het een beetje scherp te zeggen: als je elke dag bidt om dagelijks brood ontvang je uiteindelijk eeuwig leven. Als je het tenminste bidt zoals Jezus Christus het bedoelde.

Bidden om dagelijks brood geeft eeuwig leven.

- **strijd om het brood**
- **wonder van het brood**
- **geloof met het brood**

Bidden om dagelijks brood geeft eeuwig leven. De strijd om het brood.

Ik wil vanmiddag opnieuw een duik nemen in de donkere eeuwen van Israels geschiedenis, het tijdperk van Rechters. Een verhaal uit de oude doos. Uit de puber-tijd van Israël. Het verhaal van Gideon. Het heeft mij veel geleerd over bidden om dagelijks brood.

Brood doet er echt toe. Wij kunnen dan denken dat genoeg voedsel redelijk vanzelfspreekt. Wij maken ons sneller druk om andere zaken: een nieuwe mobiel, een gezellig feest, verbeteringen aan het huis. Maar of je straks wel eten op tafel hebt, dat zal voor de meesten niet zo'n issue zijn.

En toch. Jezus leert ons bidden om dagelijks brood. Zodat we niet vergeten wat echt de basis is van het leven. Als er een gebrek is aan voedsel, dan heb je echt een probleem. Honger en armoede breken op een gegeven moment de weerstand. Eten en drinken zijn het waard om voor te vechten!

Brood doet er echt toe. Ook in het koninkrijk van God. Het is niet minderwaardig of onbelangrijk. God scheidt er genoeg in om zijn volk naar een land te brengen, dat overvloedig van melk en honing. Een vruchtbaar land, waarin het leven goed kan worden.

Maar dat is het niet. Israël lijdt bittere armoede. Niet omdat de oogsten mislukken. Integendeel, het land brengt meer dan genoeg op. Maar tegen de tijd dat het koren rijp is, komen ze weer. Die roversbenden van de Midjanieten en Amalekieten. Gezworen vijanden van Israël. Jaarlijks stromen ze met duizenden over het land. Met diepe minachting voor de rustige boerenbevolking. Ze slaan hun tenten op, ondernemen rooftochten naar alle kanten. En als ze vertrekken, ligt het land er alsof het kaalgevreten is door de sprinkhanen. Wat ze zelf niet kunnen opeten of meenemen, steken ze in brand. En iedere boer of burger die ze tegenkomen, wordt een kopje kleiner gemaakt.

Geen oogst, steeds minder eten, steeds meer armoede, steeds meer angst, steeds kleiner het verzet. Zeven jaar achter elkaar. Zo gaat de spiraal hard naar beneden. Het leven wordt ondraaglijk. Zodra er een kameel aan de horizon verschijnt, vluchten de mensen de bergen in. Ze duiken onder in de grotten en de holen. En de woestijnrovers hebben vrij spel. Hun intimiderende wreedheid werkt. Hun effectieve strategie. Je ziet het aan Gideon. Hij is tarwe aan het dorsen in een wijnpers. Een kleine bak, uitgegraven in de bodem, meestal op een minder toegankelijke plaats. Dat is veelzeggend. Hij doet het stiekem, uit het zicht. En heeft niet meer tarwe te dorsen dan in een wijnpers past. Nog geen 10% van wat het land opbrengt. Maar ondanks zijn kleine daad van verzet, blijkt ook in Gideon geen ambitie om er iets aan te doen. Alleen maar een bittere klacht. 'De Heer trekt zich niets van ons aan!'

Maar wat trokken de mensen zich van de Heer aan? In al die jaren daarvoor? Was er gerichtheid op God? Nee. Was er leven naar Gods geboden? Nee. Was er lofprijzing en aanbidding van God? Nee. Was er inzet om God te leren kennen? Om zijn Woord te bestuderen? Om zijn barmhartigheid door te geven? Nee, nee, nee!

"Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben." Hadden de mensen dat maar steeds gebeden. Al die jaren. Met heel hun hart. Hadden ze het maar niet verwaarloosd. De er-

kenning dat het leven van God afhankelijk is. Het bescheiden gebed om brood voor vandaag. De dagelijkse oefening in leven met God. Ach, je snapt toch wel hoe dat gaat? Eerst baden ze het met heel hun hart. *“Geef ons alstublieft ook vandaag het brood dat wij nodig hebben.”* Maar het ging hen goed. Er was welvaart. Er waren geen grote zorgen. Toen baden ze het op de automatische piloot. *“O ja, geef ons vandaag ook het brood dat wij nodig hebben.”* Hoort er nu eenmaal bij, als je een kind van God bent. Dan weet je dat, toch? Dat je leven in Gods hand ligt. Maar de levende omgang met God zakt weg. Het besef van afhankelijkheid slijt uit. Meer en meer denk je je eigen leven te kunnen organiseren. En op een gegeven moment bid je helemaal niet meer.

Zie je het niet? De risico's van vanzelfsprekenheid en geestelijke zelfvoldaanheid? Van welvaart en zogenaamde zelfstandigheid? Het gaat zo lang goed, tot het fout gaat. Je kunt de gevel best overeind houden. Tot iemand erachter kijkt en ontdekt hoe kaal en afgeleefd het daar is. Tot je tot je eigen verbijstering ontdekt hoe je Godsbesef weggesijpeld is.

“Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben.” Brood doet ertoe in het koninkrijk van God. Jezus reikt ons dit gebedspunt aan met hemelse ernst.

Er is strijd om het brood. In de tijd van Gideon. Honger en armoede. Ze leiden tot ellende en angst. Ze breken de weerstand en de kracht. Misschien ken je het van verhalen uit de oorlog. Of van verhalen van vluchtelingen. Stop je oren er niet voor dicht! Brood is het waard om voor te vechten! Maar blijf ook bidden voor jezelf en voor anderen. *“Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben”*. Het spreekt niet vanzelf.

Want de strijd om het brood kent nog die tweede dimensie. De strijd achter het brood. De strijd om het gebed. God houdt zich bezig met eten en drinken, met vrede en gezondheid. Nee, niet altijd zo zichtbaar. En je kunt ook niet op dezelfde manier als in het Oude Verbond zeggen: armoede is zijn oordeel, welvaart zijn zegen. Maar snijdt de connectie niet door! Je dagelijkse leven en je eeuwige leven zijn verbonden aan elkaar! Jezus reikt ons dit gebedspunt aan met hemelse ernst.

“Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben.” Blijf bidden, als je leven je lief is. Als de Heer je lief is. Om uit zijn hand het leven te ontvangen. Om Hem niet te vergeten. Maar Hem te erkennen. Met Hem te leven. In goede en slechte tijden. In oorlog en vrede. In gezondheid en ziekte. In tijden van welvaart. En ook – als ons dat overkomt – in tijden van armoede. De strijd om het brood is de strijd om het gebed. En het gebedspunt van Jezus roept de strijd om het brood wakker.

Bidden om dagelijks brood geeft eeuwig leven. Het wonder van het brood.

‘Toen riep het volk de Heer om hulp.’ Tja, dat is niet voor het eerst in het tijdperk van de Rechters. Het is zo'n patroon, in dit Bijbelboek al voor de vierde keer. Het is zo herkenbaar menselijk. Nood leert bidden. Maar als er verlossing is, valt de aanbidding weer stil.

Is dat erg, dat de kerken volstromen als er een ramp of een grote aanslag plaatsvindt? Is het erg dat mensen bij verlies van geliefden God zoeken om troost? Is het erg dat iemand rust en kracht zoekt bij de Heer, als er slechte ziekenhuisberichten komen? Nee! Het is

nooit fout om de Heer te zoeken. En als nood daarvoor de aanleiding is, dan is dat zo. Maar als dat voor de derde, vierde of zevende keer gebeurt, en je de naam van God alleen maar weet te gebruiken als er problemen zijn, dan wordt het tijd voor een serieuze vraag.

Israël riep de Heer om hulp. Maar de Heer brengt niet meteen een oplossing. Eerst stuurt God een profeet. Die heeft maar één boodschap: een stevig verwijt. Jullie roepen nu wel naar mij, alsof ik dit helpen kan. Jullie verwijten mij nu wel, dat ik jullie aan je vijanden heb overgegeven. Maar ik heb nooit anders gedaan dan jullie verlossen. De Farao van Egypte, al die vijandige benden in de woestijn, de agressieve koningen van Moab en Ammon, de zeven slechte volken in dit land. Laat het duidelijk zijn: nu jullie weer in bittere armoede en angst zijn weggezakt, is dit niet mijn schuld. Maar die van jullie zelf. Jullie hebben het zelf over je heen gehaald, door Mij niet te dienen, naar mijn woorden niet te luisteren, mij niet te aanbidden en voor mijn geliefden niet te zorgen. Punt.

Dat is nog eens een pittige oordeelspreek. Dat lijkt geen troostvolle boodschap. Waar is de belofte? Waar is het goede nieuws dat profeten horen te brengen? En toch is dit het abc van Gods verlossingswerk. Eerst moet de diagnose duidelijk zijn. Eerst zullen de mensen leren erkennen dat zij zelf de oorzaak zijn van de ellende. Niet de vijanden, maar de afgoden moeten het eerst verwijderd worden. Niet de symptomen, maar de kwaal moet bestreden worden. Niet de nood, maar het ongeloof heeft de hoogste prioriteit. Nog steeds hoort dat bij de prediking van het evangelie. Het is belangrijk dat ik beseft dat ik een verlosser nodig heb. En dat jij ook beseft dat jij een verlosser nodig hebt.

Het lijkt er niet op, dat de boodschap van deze profeet enig effect heeft. Gideon laat in ieder geval niet merken, dat hij iets van deze les heeft gehoord of begrepen.

En toch. En toch. Deze profeet is niet de laatste boodschapper van God. 'Toen kwam er een engel van de Heer'. Of beter gezegd: 'Toen kwam DE engel van de Heer'. Die engel komen we in de Bijbel vaker tegen. Als de nood het hoogst is, bekering nog niet heeft plaatsgevonden, en Gods heilsplan dreigt te mislukken. De engel, die even later in dit verhaal de Heer zelf wordt genoemd. In Hem ontdekken we iets van de zoon van God. Jezus Christus, voordat Hij op aarde kwam. Gods genade in de gedaante van een mens.

Zo zat daar op zekere dag een man onder de terebint van Ofra. Gideon mocht zich dan wel verstoppert voor de woestijnbendes, maar voor de Heer is niets verborgen. 'De Heer zij met je, dappere krijgsman'. 'Dappere krijgsman' voor een angsthuis als Gideon? En de Heer met mij? Dat vloekt toch met de omstandigheden van Gods volk? Och meneer, waarom overkomt ons dan al deze ellende en armoede?

Het vreemde is niet dat een onbekende man zoiets zeggen kan. Maar het wonderlijke is, dat de engel van de Heer dit zeggen wil. Dat Hij begint met een zegengroet, hoewel er nog niet het begin van geloof en bekering zichtbaar is. Dat Hij Gideon roept om een dapper man te worden. God begint niet met verlossen, omdat de mensen zich bekeerden. Hij doet het omdat Hij dat zelf wil. God redt niet, omdat wij zo goed bidden, zo goed geloven, zo trouw naar de kerk komen. Hij redt, omdat Hij ervoor kiest om mensen als ons lief te hebben. Te beginnen met een eenvoudige, jongste zoon. Met een herdersjongen. Met een eenvoudige ouderling. Met een lieve oma. Ieder geroepen op de eigen plaats, met de eigen mogelijkheden, om getuige te worden van Gods recht en liefde.

In het verhaal van Gideon ontstaat dan langzaam maar zeker de herkenning. Wie is die man? Is hij wel een mens? Als ik zijn genadewoord mag vertrouwen, ach Heer, geef mij een teken! Ik wil u iets aanbieden. Een geschenk van vlees en brood. Traditioneel bewijs van gastvrijheid. Gideon stelt zich open voor de Heer. Heet Hem welkom in zijn leven. Als de vreemdeling van het geschenk een offer maakt en zelf in de vlam verdwijnt, valt Gideon op de grond. 'Ik heb de levende God ontmoet, dit betekent mijn dood.' Maar de Heer laat zijn laatste woord horen: vrede zij u! Ook zo'n woord dat Jezus in zijn tijd op aarde vaak sprak...

"Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben." Een gebedspunt uit de mond van Jezus Christus. Hoor je het wonder erin? Eten en drinken, vrede en gezondheid, het spreekt niet alleen van Gods zorg voor zijn kinderen. Maar ook van Gods genade. Niemand heeft er recht op. Niemand kan zijn of haar leven verdienen of organiseren. Maar de Heer is de eerste. Hij begint. Het wonder van het brood: God zelf staat erachter. Zijn liefdeskeus, zijn genade liggen erin. Kun je zo naar je brood kijken? Naar je leven? Als blijken van Gods genadige verkiezing?

Bidden om dagelijks brood geeft eeuwig leven. Het geloof met het brood.

Weet je, wat ik opvallend vind? Als Gideon doorheeft dat hij met iemand van God spreekt, dan maakt hij een maaltijd klaar. Vlees van een geitenbokje. Dat hij kennelijk had weten te verstoppert voor de stropersbenden van de Midjanieten en Amalekieten. En broden van een efa tarwemeel. Een efa is 20 liter. Dat is een aardige zak meel. Zoveel tarwe had Gideon nog weten te redden van de woestijnrovers. Ik kan me niet voorstellen dat hij nog veel meer had. Hij geeft van zijn armoede.

Ik zie dat als zijn eerste daad als geroepen rechter. Een geloofsdaad. Hij geeft van wat hij niet heeft. Aan de vreemdeling, die hij herkende als iemand van God en die hij eerde als gast in zijn huis. Dat is bijbelse gastvrijheid. En echt geloof. Gideon had het niet, en gaf het toch. Aan de Heer.

Zo'n geloofsdaad vraagt Gideon later, na de gevechten. Als hij de Midjanieten verslagen heeft, achtervolgt hij ze. Onderweg vraagt hij joodse steden om voedsel voor zijn mannen. Of ze – ondanks hun armoede – toch willen delen voor de verlossing van de Heer. Maar zij weigeren. En worden er later voor gestraft.

Met het brood stelt Gideon een daad van geloof. Hij geeft van zijn armoede. In vertrouwen en met verwachting. Want het brood dat je ontvangt, is bedoeld om de Heer te dienen. Niet alleen voor jezelf, maar ook voor een ander. Het geld dat je hebt verdiend, de cadeaus die je krijgt, ze zijn bedoeld om de Heer te dienen.

"Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben." Zodat wij U kunnen dienen. In de mensen die we tegenkomen. In de gemeente van Christus en daarbuiten. Voor ieder die het nodig hebt. Zelfs als we maar heel weinig hebben. Delen van onze rijkdom – delen ook in onze armoede.

De eerste geloofsdaad van Gideon. En zijn tweede geloofsdaad is een altaar voor de Heer. De Heer is vrede. Een profetisch woord. Midden in de armoede. Midden in de verbittering en de honger. Midden in het land, waar de kamelenbendes nog rondrazen. Midden

onder het volk, waar overal altaren voor de Baäls stonden en palen voor de Asjera's. De verlossing moest nog komen. De bevrijding was nog niet te bekennen. Maar Gideon richt alvast een altaar op. 'De Heer is vrede', noemt hij het. Een daad van geloof.

"Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben." Gideon weet waar brood voor bedoeld is. Om te leven. Om de Heer te danken. Om God en mensen te dienen. Daarvoor krijg je het leven.

Jezus reikt ons het gebedspunt aan. Over dagelijks brood. Over eten en drinken, vrede en gezondheid. Alles wat wij voor ons lichaam nodig hebben. *"Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben."* Wat zeg ik dan eigenlijk?

Heer, ik sta erbij stil hoeveel oorlogen er om het brood worden gevoerd. Bewaar mij daarvoor. En voor de vanzelfsprekenheid. Leer mij de oorlog achter het brood te ontdekken. De strijd om met u te leven en naar u te luisteren, ook in de dingen van elke dag. Heer, ik realiseer mij hoe het brood spreekt van uw zorg en mijn afhankelijkheid. En ook hoe het spreekt van mijn schuld en het wonder van uw onverdiende genade. Leer mij van uw liefde te leven.

Heer, help mij om met mijn brood u te dienen. Om te delen met wie minder heeft. Om u ermee te dienen. En het leven dat ik ontvang als getuige van u in te vullen. Vanuit de vrede dat niets of niemand mij uit uw hand kan trekken.

Ik heb het nodig. Om van mijn Heer te leren. Want bidden moet je leren. Steeds weer en steeds meer. Juist in het leven van elke dag. Inderdaad: bidden in lijn met Jezus Christus om dagelijks brood geeft uiteindelijk eeuwig leven.

Amen